

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2023

ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ &
ΚΟΙΝΩΝΙΑ

50

χρόνια λειτουργίας

Παγκύπριου Συντονιστικού
Συμβουλίου Εθελοντισμού

ΑΡΘΡΟ
ΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΔΡΑΣΕΙΣ
ΠΣΣΕ

ΜΙΑ ΕΥΡΩΣΤΗ
ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ
ΟΦΕΙΛΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ
ΔΙΑΡΚΩΣ ΣΕ ΘΕΣΗ ΜΑΧΗΣ
ΤΟΥ ΔΡ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΖΑΝΗ

ΧΑΡΙΣΜΑ

Γνωρίστε
τη νέα οργάνωση
μέλος του ΠΣΣΕ

Περιοδικό «ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ και ΚΟΙΝΩΝΙΑ»

Το Περιοδικό «ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ και ΚΟΙΝΩΝΙΑ» αποτελεί τη συνέχεια του «Ενημερωτικού Δελτίου» του Παγκύπριου Συντονιστικού Συμβουλίου Εθελοντισμού (ΠΣΣΕ) η πρώτη έκδοση του οποίου κυκλοφόρησε στις 19/3/2002.

__ΕΚΔΟΤΗΣ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΟ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ

Το Παγκύπριο Συντονιστικό Συμβούλιο Εθελοντισμού αναγνωρίζεται ως το Ανώτατο Συντονιστικό Σώμα Εθελοντικής Προσφοράς με βάση το Νόμο 61(Ι)2006 που διέπει τη λειτουργία του.

Μέλη

- 6 Επαρχιακά Συντονιστικά Συμβούλια Εθελοντισμού
- 80 Παγκύπριες Εθελοντικές Οργανώσεις/ΜΚΟ
- 334 Τοπικές Εθελοντικές Οργανώσεις/ΜΚΟ, Συμβούλια και Επιτροπές Κοινοτικού Εθελοντισμού

__ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΔΟΤΗ

Σούδας 11, Στρόβολος, 2035 Λευκωσία
Τ.Θ. 24649, 1302 Λευκωσία
Τηλ. + 357 22 514 786 | info@volunteerism-cc.org.cy
www.volunteerism-cc.org.cy | www.ethelontis.net

__ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

___Υλικό-Σχεδιασμός

Δρ. Ολίβια Πατσαλίδου

___Επιμέλεια Υλικού

Ηλίας Δημητρίου

Κλαίλια Σουρμελή Σκοτεινού

Δρ. Ολίβια Πατσαλίδου

Ειρήνη Αγγέλη

ΤΕΥΧΟΣ 103

Απρίλιος 2023

ISSN 2672-7714 (print)

ISSN 2672-7722 (online)

Περιεχόμενα

Σελ. 3

Μία εύρωστη «κοινωνία των πολιτών» οφείλει να είναι διαρκώς σε θέση μάχης – Του Δρ. Παναγιώτη Ζάνη

Σελ. 5

Αφιέρωμα -50χρονα Παγκύπριου Συντονιστικού Συμβουλίου Εθελοντισμού

Σελ. 15

ΧΑΡΙΣΜΑ – Νέο μέλος ΠΣΣΕ

Σελ. 17

Δράσεις ΠΣΣΕ

Σελ. 21

Κοινωνία σε Δράση

Μία εύρωστη «κοινωνία των πολιτών» οφείλει να είναι διαρκώς σε θέση μάχης

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΖΑΝΝΗ

Δρ. Κοινωνιολογίας και Κοινωνικής
Πολιτικής

Επιστημονικού Διευθυντή του Ινστιτούτου
Ανάλυσης και Σχεδιασμού Κοινωνικών
Συστημάτων (Αθήνα)

Μάλλον προκλητικός ο τίτλος που θυμίζει

λίγο Gramsci... Παρότι ήταν από τους πρώτους θεωρητικούς που αναγνώρισε τη δύναμη επιρροής των θεσμών και των οργανώσεων της σύγχρονης «κοινωνίας των πολιτών», το κείμενο αυτό δεν συνδέεται με τους

πολιτικούς του προσανατολισμούς. Ωστόσο, οφείλουμε να διακρίνουμε τη συγκρουσιακή διάσταση σε όλα αυτά που υπερασπιζόμαστε: Από τη φύση τους ο εθελοντισμός, η φιλανθρωπία, η «κοινωνία των πολιτών» είναι σε μόνιμη διαμάχη με την αδιαφορία, τον ατομισμό, την αήθικη κερδοσκοπία, τον καταναγκασμό. Όπως, και σε κάποιες κοινωνίες, σε διαλεκτική αντιπαράθεση με τον κυβερνητικό και τον κερδοσκοπικό τομέα.

Εσωκλείω την «κοινωνία των πολιτών» σε εισαγωγικά γιατί είναι μία μάλλον άστοχη μετάφραση του civil society. Μίας έννοιας που υπερβαίνει την ιδιότητα του πολίτη, την πολιτική

κοινωνία και τη δημοκρατία, καθώς συμπεριλαμβάνει και την ηθική στάση του ανθρώπου απέναντι σε ολόκληρη την κοινωνία. Του ανθρώπου που δεν εκπληρώνει την κοινωνική του ευθύνη απλά ψηφίζοντας κάποιο πολιτικό κόμμα, ούτε συμβάλλει στην οικονομική ευημερία μόνον πωλώντας και καταναλώνοντας προϊόντα και υπηρεσίες. Η ενεργός συμμετοχή στη civil society συμπεριλαμβάνει την παρακολούθηση των κυβερνητικών θεσμών και των κερδοσκοπικών επιχειρήσεων ώστε να εκπληρώνουν, και να μην υπερβαίνουν, έστω και ελάχιστα τον καθορισμένο ρόλο τους στην κοινωνία. Ενώ ταυτόχρονα «καλλιεργεί την τέχνη της κοινωνικής ενότητας» (De Tocqueville, 1835-1840) μέσα από τη συμμετοχή σε εθελοντικές πρωτοβουλίες, συλλογικές δράσεις, αμοιβαιότητα, συντροφικότητα. Είναι μία έννοια που έμμεσα ή άμεσα θέτει στο επίκεντρο την ίδια την έννοια της δικαιοσύνης στις ανθρώπινες κοινωνίες (Alexander, 2006).

Μία υγιής «κοινωνία των πολιτών» ενυπάρχει και είναι χαρακτηριστικό μίας εύρωστης και λειτουργικής κοινωνίας. Από διαφορετικές αφετηρίες μας το έχουν τεκμηριώσει θεωρητικά και εμπειρικά, μεταξύ άλλων ο Hambergmas, ο Putnam, ο Bourdieu, ο Coleman, ο Fukuyama, ο

Salamon, ο Anheier, οι Cohen και Arato, ο Gellner, ο Μουζέλης.

Γιατί όμως το «πολεμικό κάλεσμα» στο τίτλο;

Γιατί όμως το «πολεμικό κάλεσμα» στο τίτλο; Βρισκόμαστε ήδη στα τέλη μιας εποχής. Της νεωτερικότητας. Μίας εποχής που ξεκίνησε με τον

Ευρωπαϊκό διαφωτισμό με διαφορετικές σταθερές, κοσμοθεωρίες, ισορροπίες και ανισορροπίες, προσανατολισμούς, «αλήθειες», κινδύνους και ρίσκα. Η μετανεωτερική εποχή που ανατέλλει, αναδιαμορφώνει τα ανωτέρω και δημιουργεί και νέες συνθήκες ανισορροπίας, κινδύνους και ρίσκα: Νέο-ιμπεριαλιστικές λογικές, τεχνητή νοημοσύνη, τεχνολογική ανεργία, κλιματική αλλαγή, νεοφασισμός, νέα φτώχεια, για να αναφέρουμε κάποια από αυτά.

Σε αρκετές περιπτώσεις, οι θεσμοί της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και της ελεύθερης οικονομίας αποδεικνύονται μάλλον αδύναμοι ή ανεπαρκείς για να τα αντιμετωπίσουν παρότι, περισσότερο ή λιγότερο, αρκετοί προσπαθούν να μας πείσουν για αυτό... Και αυτό γιατί ήταν περισσότερο συμβατοί και αντιστοιχούσαν στις συνθήκες της εποχής της νεωτερικότητας.

Σήμερα, όταν η πολιτική κοινωνία και τα κόμματα της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας δεν παρακολουθούνται από την «κοινωνία των πολιτών» και η λειτουργία της οικονομίας ανατίθεται στην «αόρατη χείρα» της αγοράς και στις κερδοσκοπικές επιχειρήσεις, ούτε δημοκρατία υπάρχει, ούτε ελεύθερη και κοινωνικά επωφελή οικονομία! Καθώς έχει αποδειχτεί και ιστορικά, όταν αυτοί οι δύο πόλοι δεν ελέγχονται, αναπτύσσουν υδροκεφαλισμό και εντέλει λειτουργούν ενάντια σε ολόκληρη της κοινωνία.

Η «κοινωνία των πολιτών» βρίσκεται στο επίκεντρο αυτής της σχέσης. Μόνον όταν είναι εύρωστη και επιτυχημένη μπορεί να αναδειχτεί ανάχωμα στην ιμπεριαλιστική ιδιοσυστασία των ανωτέρω πόλων, εφόσον αυτή εκδηλωθεί, και στους κινδύνους του νέου κόσμου που δημιουργείται.

Η μάχη αυτή είναι ακόμη αμφίρροπη στον δυτικό κόσμο. Η «κοινωνία των πολιτών» έχει κατακτήσει κάποια «οχυρά» του κερδοσκοπικού

Οι εθελοντικές οργανώσεις δεν πρέπει, όπως γράφει ο Billis, «στην αγωνία τους για πόρους και βιωσιμότητα να χάσουν τη ψυχή τους σαν τη συμφωνία του Φάουστ, και να απομακρυνθούν από τις αρχικές τους αποστολές, τις αξίες και τον εθελοντισμό»

τομέα μέσα από τις λογικές της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης. Όμως σε άλλες περιπτώσεις οι Μ.Κ.Ο. και οι εθελοντές μπορεί και να χρησιμοποιούνται ως άλλοθι της αήθικης και κοινωνικά επιζήμιας κερδοσκοπίας τους.

Από την πλευρά του κυβερνητικού τομέα, οι συμπράξεις με οργανώσεις «της κοινωνίας των πολιτών», στις θετικές εκδοχές, εμπλουτίζουν τις πολιτικές προς όφελος της κοινωνίας,

ενώ στις αρνητικές λειτουργούν ως απεμπόληση της κρατικής ευθύνης. Σε άλλες περιπτώσεις δημιουργούν σχέσεις οικονομικής εξάρτησης άρα κατισχύουν της «κοινωνίας των πολιτών».

Και στις δύο αυτές περιπτώσεις οι εθελοντικές οργανώσεις δεν πρέπει, όπως γράφει ο Billis, «στην αγωνία τους για πόρους και βιωσιμότητα να χάσουν τη ψυχή τους σαν τη συμφωνία του Φάουστ, και να απομακρυνθούν από τις αρχικές τους αποστολές, τις αξίες και τον εθελοντισμό».